

BKF Holdningsnotat, Folkeskolen

Maj 2017

1. Indledning

Realiseringen af folkeskolereformen er godt i gang. I de sidste to-tre år har især arbejdet med læringsmål, den forlængede skoledag samt indholdsudfyldelse og tværfaglig koordinering om den understøttende undervisning fyldt meget. Fokus er nu i højere grad på den varierede og motiverende skoledag, idet der dog fortsat også er fokus på de førnævnte indsatsområder. Implementeringen af skolereformen er reelt en kulturforandringsproces, hvor en række centrale elementer i skolens hverdag udvikles og diskuteres. En proces der vil tage adskillige år, men som er kommet godt i gang.

Centralt for folkeskolen står stadig, at den er en af de vigtigste fællesskabsdannende institutioner. Folkeskolen danner grundlag for en sammenhængskraft i vores samfund, og skaber arenaer for både den enkelte og for fællesskaberne. Det er BKF's holdning, at barnets liv skal ses i en sammenhæng fra 0 – 18 år, og i det perspektiv giver Folkeskolen sit særlige bidrag til læring og dannelse. Folkeskolen har en central samfundsbetydning for både for den enkelte og for fællesskabet og danner grundlag for sammenhængskraft i vores samfund. Folkeskolens vigtigste partner i børns læring og dannelse er forældrene. Forældrene skal have en oplevelse af at bidrage aktivt i deres barns liv, og de skal inddrages i centrale beslutninger om tiltag og justeringer i hele skoleforløbet.

BKF mener:

At det videre arbejde med realiseringen Skolereformen er funderet i 2 temaer.

1. En skolehverdag – en lærings og dannelseshverdag
2. Ledelse ind i lærings- og dannelseskontekst

2. En skolehverdag – en lærings- og dannelseshverdag

BKF mener, at det er en fortsat opgave at holde fast på lærings- og dannelsesdimensionen som grundvilkår i den fortsatte realisering af Skolereformen. Dette er en opgave for såvel skolens undervisnings- som skolens fritidsdel.

Det er BKF's opfattelse, at den videre understøttelse af den gode skolehverdag som følge af skolereformen sker ved at fokusere på læring og dannelse som fundament på alle niveauer i folkeskolen – fra elever og forældre, til lærere, ledere og forvaltning. BKF vil arbejde på at samle og formidle gode eksempler på praksis som understøtter lærings- og dannelsesdimensionen – ikke kun for skolebørn, men i et sammenhængende børneområde. Vi vil samtidig have fokus på konkret at igangsætte og understøtte videndeling og samarbejder på tværs af kommunerne.

3. Ledelse ind i en lærings- og dannelseskontekst

BKF mener, at ledelse er central i en lærings- og dannelseskontekst. BKF vil forfølge, at de styringsinitiativer der iværksættes respekterer, at det er kommunalbestyrelserne, der har ansvaret for det lokale skolevæsen, og at der er sammenhæng i ledelsesinitiativerne gennem hele ledelses- og styringskæden. Vi vil endvidere arbejde for, at der ikke sker en overstyring af folkeskolen, og at bureaukratiet formindskes.

Vi ser ledelse i et samlet 0-18-års perspektiv og vil arbejde for sammenhæng, videndeling og udvikling i denne optik.

Vi har særlig fokus på forvaltningens rolle i forhold til skoleudvikling og vil derfor udforske, hvordan samspejlet mellem forvaltning og skoleledelser bedst kan understøtte de ønskede processer.

4. Kvalitet, mål og opfølgning i praksis

BKF mener, at en koordineret forståelse af mål og kvalitet, og ikke mindst hvordan vi følger op på resultaterne undervejs, er centralt for arbejdet i en lærings- og dannelseskontekst.

BKF mener, at klare mål og høje forventninger er centralt i forhold til opfyldelse af skolens opgave. Arbejdet med klare, evaluerbare læringsmål og opfølgningen på målopfyldelsen er centrum i arbejdet med elevernes læring og dannelse.

BKF mener:

At Skolens dagligdag skal baseres på viden. Målet er en forskningsinformeret praksis, hvor professionsaktørerne kontinuerligt opstiller klare effektmål, evaluerer på disse og justerer praksis på baggrund heraf. En praksis hvor professionsaktørerne handler på baggrund af viden om, hvad der virker, idet evidensbegrebet forstås bredt og byggende på såvel forskning som praksiserfaringer.

Centralt i en lærings- og dannelseshverdag er dataopsamling og videndeling. BKF mener, at den valgte digitale læringsplatform, og på sigt den nye samarbejdsplatform, skal kunne og skal anvendes til at understøtte den enkelte medarbejder i både forberedelse, planlægning og evaluering. Digitale værktøjer skal sikre enkel og sikker adgang i hverdagen og understøtte både forældresamarbejdet samt relevant dataindsamling om den enkelte elevs målopnåelse. Samtidig skal det understreges, at det centrale ikke er, at data rent teknisk kommer ind i systemerne, men at der er en pædagogisk praksis med fokus på læringsmål, feedback, evaluering og justering af praksis på baggrund af vurderingerne af målopfyldelsesgraden. Målet er den gode pædagogiske praksis der skaber gode læreprocesser, ikke at redskaberne anvendes rent teknisk.

Det er dermed BKF's holdning, at en datainformeret ledelsespraksis er et centralt element i udviklingen af skolesektoren. Vi har en bred dataforståelse, hvor såvel kvantitative som kvalitative data ses som nødvendige. Samtidig er vi bevidste om, at dataindsamling kun har

mening, hvis data rent faktisk bliver anvendt. Og at der derfor kun bør indsamles data, som man rent faktisk har en plan om at bruge, om forhold som man har fokus på.

5. Den varierede og motiverende skoledag

BKF mener, at det er elevernes læringsmål der er grundlaget for skoledagens sammensætning. Skoledagen skal sammensættes på en sådan måde, at de mange muligheder for etablering af læring- og dannelsesrum bruges aktivt både kortsigtet og langsigtet. Brugen af understøttende undervisning, herunder bevægelse, faglig understøttelse (lektiehjælp), fritidstilbud og Åben skole skal ske som aktive didaktiske valg, der bidrager til læringsprogression.

BKF mener, at der kommunalt og lokalt skal være en klar systematik i, hvordan der sikres kvalitet i den understøttende undervisning og hvordan der følges op herpå. Vi arbejder for en sammenhængende skoledag, hvor undervisning og fritid supplerer hinanden og spiller sammen i forhold til elevernes læring og trivsel.

BKF mener, at der skal fokus på, at den understøttende undervisning skal forstås som et element, der bringer variation og kreativitet ind i skolens dagligdag. Den understøttende undervisning er ikke undervisning i skolens fag men aktiviteter, som faciliterer elevernes læring og dannelse i bred forstand. Herunder selvstændighed, samarbejde, kreativitet og leg. Det er BKF's holdning, at den enkelte elev, som del af læringsfællesskabet, skal inddrages aktivt i udformning af mål og plan for skoledagen. Eleven skal have et klart billede af både plan og mål for skoledagen, og at der sker en konkret feedback på progressionen. Det er vigtigt at skoledagen sættes sammen på en sådan måde at man opnår den ønskede effekt og kvalitet.

6. Bevægelse

BKF mener, at bevægelse skal indarbejdes som et naturligt element i skoledagen. Det er BKF's holdning, at skolen skal rammesætte dette, således at det er klart for alle parter, hvilke aktører der bærer ansvaret på et givent tidspunkt. Alle fag på alle årgange har muligheder for bevægelse.

7. Åben skole

BKF mener, at ambitionen om den åbne skole er et positivt element i skolereformen. Helt centralt står kravet om, at samarbejder med omverdenen alene sker, når det rent faktisk bidrager til at øge elevernes læring og dannelse. Målet er ikke samarbejde for samarbejdets skyld. Udgangspunktet for samarbejdet er derfor læringsmålene for eleverne og folkeskolens formålsparagraf.

BKF mener, at de kommunale forvaltninger skal rammesætte samarbejdet med skolerne, således at ansvaret for de juridiske, økonomiske og logistiske forhold ikke alene påhviler

skolerne. Åben skole skal understøtte både lærings- og dannelsesmålet for folkeskolen og konkret bidrage til en varieret skoledag og øget trivsel.

9. Faglig understøttelse og undervisningsdifferentiering

Folkeskolen skal tilbyde udfordringer og udvikling for alle elever. Dermed er undervisningsdifferentiering og muligheder for fordybelse centralt for skolens succes. Det er BKF's holdning, at faglig understøttelse dels handler om den løbende træningsproces i og på tværs af fag, dels om udfordringer på rette niveau til alle elever, herunder for de dygtigste elever. Som del af den almindelige undervisning eller som tilbud om særlige forløb, opgaver og oplevelser. Faglig understøttelse bør indeholde tid til selvstudie, træning, gruppeforløb og sidemandsrepetition. BKF mener, at mulighederne og udfordringerne ved it-understøttet træning, individuelt og i grupper, skal undersøges nærmere, og der bør gennemføres udviklingstiltag herom.

BKF mener, at træning af færdigheder samt øvrig for- og efterbehandling af læringsaktiviteterne skal ske indenfor rammerne af skolens hverdag, dvs. knyttet an til selve undervisningen.

10. Trivsel

Elevernes trivsel i hverdagen er et afgørende fundament for deres læring og udvikling. BKF mener, at trivsel både er en forudsætning for læring og en effekt af læring. BKF støtter, at trivsel er en parameter for skolernes kvalitet, men er skeptiske overfor, om de nationale trivselsmålinger rent faktisk giver et retvisende billede af situationen eller bør suppleres af andre, også kvalitative, data.

BKF støtter, at der fra ministeriel side stilles inspirationsmateriale, rådgivning og information til rådighed om mobning og dårlig trivsel, på samme vis som det er sket vedr. skolereform, tosprogsindsatser og inklusion, og at rådgivning herom også bliver en opgave for den kommunale pædagogisk-psykologiske rådgivning. En indsats vedr. digital dannelse og digital mobning er særligt velkomment. BKF mener, at mobning skal håndteres indenfor rammerne af kommunernes og skolernes trivselsindsatser, ligesom der allerede er lagt op til jf. folkeskolereformens målsætninger. BKF er derfor imod etableringen af en nationalt klageinstans vedr. mobning eller dårlig trivsel.

Folkeskolen bygger på en fællesskabs-kultur fremfor en individkultur. Alle elever indgår i forpligtende fællesskaber, og det er i overvejende grad indenfor dette fællesskab, at udfordringer skal løses. Også når det gælder trivsel, mobning, inklusion og integration. BKF mener, at skolen i praksis kan have begrænsede handlemuligheder i forhold til at flytte elever, stille krav til forældre eller sanktionere negativ adfærd.

BKF anbefaler, at der ses på muligheder for at øge skoleleders og forvaltnings handlemuligheder i situationer, hvor elever oplever mistrivsel begrundet i andre elevers adfærd.

11. Inklusion

Folkeskolen er for alle, og BKF mener det er centralt, at skolens fællesskab er rummeligt, vidtfavnende og omsorgsfuldt. Inklusionsopgaven handler dybest set om at udvikle fællesskabet så der er plads til individet. Med alle dets forskelligheder og muligheder. BKF mener derfor, at inklusion har tre dimensioner:

- At flest mulige elever rummes indenfor rammerne af folkeskolens almene fællesskab.
- At alle elever i folkeskolen er i faglig og personlig udvikling.
- At alle elever i folkeskolen selv oplever at være en del af fællesskabet.

BKF er ikke optaget af, om inklusionsandelen er på lige nøjagtig 96% eller ej, men støtter at der hele tiden er ambitiøse målsætninger på alle tre dimensioner af inklusionsdefinitionen. Også hvad angår andelen af børn, som undervises indenfor rammerne af folkeskolen.

BKF støtter grundlæggende op om anbefalingerne fra inklusionseftersynet og vil arbejde for, at der kontinuerligt er fokus på, hvordan der følges op herpå. Særligt hvordan der etableres specialpædagogisk bistand indenfor rammerne af eller i tæt tilknytning til det almene skoletilbud, så børn med særlige behov kan spejle sig i folkeskolens almindelige hverdag i det omfang, dette er muligt.

Det er vores opfattelse, at der pt. særligt er vækst i antallet af børn/unge med behov for dagbehandling. BKF er derfor optaget af, hvordan dagbehandling kan organiseres og udvikles i tilknytning til det almene skoletilbud fremfor næsten alene at være en mulighed i tilknytning til specialpædagogiske tilbud.

BKF er optaget af, hvordan forældregruppen bredt kan ses og anvendes som en ressource i arbejdet med inklusion. Hvilke roller og opgaver de kan have, og hvordan dette meningsfuldt kan organiseres.

BKF forstår, at mange lærere og pædagoger oplever at stå ret alene med de daglige inklusionsudfordringer. BKF's holdning er, at inklusion er en opgave for fællesskabet. Teamets, skolens, samfundets. Den enkelte lærer og pædagog skal derfor konkret have mulighed for at søge støtte, vejledning og sparring hos kolleger, vejledere (inckl. PPR) og ledelse, og skoleledelsen skal sørge for, at arbejdet med inklusion systematisk italesættes i de relevante fora.

Lærer- og pædagoguddannelserne har allerede et generelt fokus på børn med særlige behov. Det er dog BKF's opfattelse, at specialpædagogikken, særligt konkrete redskaber og metoder til anvendelse i hverdagen, ikke har tilstrækkeligt fokus i begge uddannelserne. BKF

opfordrer til, at der bliver større fokus her på i såvel uddannelsens teoretiske del som i praktikkerne.

Flygtninge og andre elever med dansk som andetsprog

Folkeskolen er den naturlige ramme for integrationen af børn og unge, som kommer til landet. BKF er derfor optaget af, hvordan integrationsindsatserne kan tilrettelægges til gavn for alle.

BKF støtter, at skoler og kommuner har et stort handlerum i den konkrete tilrettelæggelse og organisering i modtagehold og –klasser, men er modstandere af, at undervisning af børn i den undervisningspligtige alder kan ske udenfor folkeskolens rammer i særlige tilbud.

BKF er bekymret for, at den nødvendige fokus på flygtninge betyder, at den generelle indsats i skolerne for børn med dansk som andetsprog bliver nedprioriteret.

BKF er generelt bekymret for, at lærere og pædagoger ikke via deres grunduddannelser får tilstrækkelige kompetencer til dansk-som-anderspogs-indsatser og opfordrer til, at faget genindføres i læreruddannelsen som selvstændigt fag.

Samarbejdet med forældre om udviklingen af skolen

Et stærkt skole-hjem-samarbejde er en nødvendig forudsætning for barnets faglige udvikling og trivsel. BKF er derfor optaget af, hvordan dette samarbejde rammesættes bedst muligt.

BKF mener, at det er centralt at fastholde, at selve ledelsesopgaven omkring skolen ligger hos skoleledelsen indenfor de rammer, som kommunen har fastlagt. Skolebestyrelsens rolle er at medvirke til at fastsætte disse rammer via arbejdet med principper og prioriteringen indenfor skolens budget.

BKF mener desuden, at skolebestyrelsens rolle med fordel kan udvikles, således at arbejdet med at inddrage forældregruppen bredt, herunder om inklusion, aktiviteter, ordensregler og adfærd, sociale arrangementer, får en central plads.

BKF mener ligeledes, at det lokale brede, inddragende forældresamarbejde om de enkelte klasser, årgange og afdelinger skal opprioriteres, fremfor at fokusere på skolebestyrelsens formelle kompetencer og handlerum. Det afgørende er, hvordan forældregruppen, bredt, inddrages i skolens liv og medvirker til skolens udvikling.

Implementeringen af de nye læringsplatforme og snart også ny samarbejdsplatform betyder, at alle skolens parter har behov for at forventningsafstemme i forhold til hinanden. BKF vægter, at skole-hjem-samarbejdet fortsat primært foregår i og omkring mødet mellem forældre og skole. Generelt og i konkrete sager. De forskellige it-platforme skal ses som supplement hertil men ikke som erstatninger. Tilsvarende er det centralt at forstå, at læringsplatformen primært er et værktøj for skolens primære parter (lærere, pædagoger og elever) og kun sekundært er et redskab for forældrene. Læringsplatformen giver forældrene

et blik ind i ”skolens maskinrum”, men er i udgangspunktet ikke skabt til at give forældrene overblik og forståelse. Men det kan, sammen med det generelle skole-hjem-samarbejde og elevplanen, give interesserede forældre mere viden om skolens hverdag og fokus.

Skolens ledelse - ledelse ind i en lærings- og dannelseshverdag

BKF mener, at det er helt centralt at holde fast på, at skoleledelse handler om at anvise veje til god praksis for personalet og sætte dem i en strategisk sammenhæng. Det handler om at kunne udpege og indramme det datagrundlag, som klart viser elevernes progression suppleret med ny forskning og praksiserfaringer. Gennem dialogbaseret sparring med medarbejdergrupper og den enkelte medarbejder sættes mål og milepæle for de opgaver, som sikrer udvikling af den ønskede lærings- og dannelseskultur.

BKF mener, at skoleledelsen skal opsætte rammer for en organisatorisk systematik som både internt og eksternt er legitim og anerkendt. Dette skal sikre, at der ikke opstår debat om datagrundlaget, men sikre at den enkelte medarbejder oplever sig som handlingsparat og handlingskompetent i sit arbejde. Det handler om at opbygge og lede en skole, der deler viden og erfaringer som noget helt naturligt – ikke kun gennem strukturerede forløb men som en måde at arbejde på.

Det er BKF's holdning, at der fortsat skal arbejdes med kompetenceudvikling for skoleledere (omfattende såvel undervisningsdel som fritidsdel) for at understøtte de nye ledelsesopgaver. Særligt i forhold til læringsledelse; at lede og udvikle de pædagogiske medarbejders praksis.

BKF mener, at kompetenceudvikling af skoleledere som hovedregel skal ske indenfor rammerne af den almindelige lederudviklingsindsats for ledere i kommunerne (fx i et 0-18-årsperspektiv), men at der bør være mulighed for særlige moduler eller forløb målrettet netop skoleledelser. Særligt vedr. jura for skoleledere, økonomistyring på skoleområdet og overenskomstspørgsmål. BKF støtter således også forslaget om en diplomuddannelse i skoleledelse, hvor den praksisbaserede kompetenceudvikling har stor vægt.

Det er endvidere BKF's holdning, at der skal arbejdes med at udvikle den distribuerede ledelse på skolerne. Herunder ikke mindst hvordan ressourcerne hos vejledere / teamledere / koordinatore bedst anvendes til at udvikle skolens praksis. Central står skolernes læringscenter, som et kraftcenter for både pædagogisk eksperimentering i praksis samt distribution af viden og erfaringer.

BKF mener, at skolelederen har et særligt ansvar for at være leder for ledere og ressourcepersoner samt have det strategiske ansvar, mens andre ledere i skolen i højere grad har ansvaret for den direkte personaleledelsesopgave og for den daglige pædagogiske praksis.

BKF er opmærksom på, at folkeskolen er i gang med et ledelsesmæssigt generationsskifte, og at det opleves udfordrende at rekruttere skoleledere. BKF er af den opfattelse, at den samlede skoleledelse tilsammen skal besidde de nødvendige kompetencer indenfor ledelse. Herunder pædagogisk-didaktisk indsigt, økonomi, personalejura og -ledelse, forvaltningsret, organisationsforståelse m.v. BKF mener på den baggrund, at ledere skal ansættes på deres kompetencer og ikke ud fra en bestemt uddannelsesbaggrund. BKF finder det derfor også nødvendigt og positivt at man kommunalt søger at etablere et bredere rekrutteringsgrundlag til skolelederposten end hidtil.

BKF opfordrer alle kommuner til at have fokus på udvikling af ledertalenter for derved at skabe en fødekæde ind til skolelederposten. Særligt skridtet fra afdelingsleder eller souschef til posten som øverste skoleleder opleves vanskelig for mange. BKF er derfor positiv overfor føl- og jobbytte-ordninger, turnusforløb, mentorordninger mv. der kan medvirke til at gøre springet til skolelederposten mindre.

Forvaltningens opgave

Det høje ambitionsniveau for folkeskolen stiller høje krav til alle parter i folkeskolen herunder forvaltningerne. Der er øget fokus på, at den kommunale forvaltning understøtter, at det samlede skolevæsen, herunder skolevæsnets ledelsesteam, har fokus på elevernes læring og trivsel. Lige så vigtigt er det, at forvaltningsniveauet sikrer indsamling af data og fakta i en høj kvalitet som understøtter en politisk beslutningsproces og prioritering. BKF vil gerne opfordre til, at der igangsættes forskning som kan understøtte en tydeliggørelse af de nye opgaver som en forvaltning har i en lærings- og dannelsekontekst.

Det er BKF's holdning, at forvaltningen skal være medskabende af kulturer, organisations- og samarbejdsformer, der tager udgangspunkt i skolevæsnets potentialer. Der skal gives plads, men også stilles krav til de enkelte organisationer om, at eksperimentere og udvikle praksis, med det mål at skabe bedre skoler.

BKF mener, at forvaltningen til stadighed skal reflektere over egen praksis. Vi skal blandt andet vurdere, hvordan ledelsesopgaverne løses bedst, samt om vi er gode forbilleder på den igangværende forandringsproces. Vi skal være i tæt dialog med skolens ledelsesteam om vejledninger, værktøjer og metoder, der tager udgangspunkt i forskningsbaseret viden om skolens udvikling og elevernes læring.

BKF mener, at forvaltningen rolle er:

At facilitere en inddragende dialog omkring skolevæsnets/den enkelte skoles udvikling der anerkender de mange ressourcer og potentialer, der er blandt både ledelse og medarbejdere.

At bidrage til sammenhæng i styringskæden som sikre, at lokalpolitikkerne for indsigt i viden og data der skal understøtte politiske prioriteringer og målsætninger

At skabe sammenhæng og sammenspil mellem politik, administration, forskning, brugere og borgere i det samlede skolevæsen.

At opbygge gode styrings-, kvalitets- og incitamentsstrukturer, der understøtter skolens ledelsesteam i deres forandrings-, strategiske- og faglige ledelse

At facilitere læringsfællesskaber på tværs af skoler – for at understøtte netværk og vidensdeling samt et sammenhængende skolevæsen.

At være i tæt dialog med skolens ledelse om læring, læringsprogression, dataopsamling og læringskæder.